DRAŠAR

Napsala
Tereza Nováková.

V.

V žáru červencového dne sedí Josef Michl se Stiehlem, Němcem, a Václavem Prokopem, rodákem z městečka Krouny, v úzkém a nevalně světlém pokojíku, jehož dveře ústí na dlouhou, dosti tmavou chodbu, jehož okno hledí do čtyřhranného dvora s malým vodotryskem uprostřed, se záhony a nízkými keři a s většími rozsochatými stromy v úhlech: do kvadratury kolleje piaristské. Vedle dveří jejich jsou s obou stran dveře jiné, tmavá chodba ústí do chodby širší a světlejší, kam s jedné strany taktéž dere se zeleň kvadratury, s druhé pak jest řada dveří úpravnějších, vedoucích do pokojíků či cell v hlavním křídle budovy, jež prostírá se od vysokého kostela piaristského vzhůru směrem k zámku valdštýnskému.

Všichni tři usazeni jsou na prostých postelích svých, opatřených jen nemnoha poduškami a vlněnými pokryvkami. Lůžka vyplňují skoro úzkou, ač dlouhou cellu, tak že uprostřed zůstává jen nevelká ulička; kromě postelí jsou tu tři staré stolečky, dvě, tři tvrdé, nepohodlné židličky, tři kufry na nichž je zřejmo že potloukaly se na mnohých formanských vozech, v koutě u kachlových kamen kameninová mísa a dva džbány, patrně mycí to náčiní, a místo věšáků zatlučeno ve stěnu na různých místech několik hřebů a kolíků. Zdi, dávno nebílené, ověšeny krucifixem, starým barevným obrázkem Panny Marie a neméně zašlou rytinou, představující zakladatele řádu, svátého Josefa z Calasanzy, an vede za ruku hocha ve španělském kroji.

V pokojíku jest dosti dusno, ač jediné okno jest otevřeno, a vůně z kvadratury, někdy i švehol ptactva v keřích hnízdícího a šumot kroků o písek se troucích sem vniká. Je čtvrtek, den, kdy i na gymnasiích bývá prázdno, a mladí muži patrně se připravovali na zítřejší hodiny, jak ukazují knihy a archy po stolcích rozhozené. Ale nechali toho, zlenivěvše v horku a mdlém ovduší pozdního odpoledne letního; hovoří nyní tlumeně, aby nebylo jim snad rozuměti dole v kvadratuře, kde jistě prochází se nyní některý pan professor. Jsou všichni oblečeni v dlouhé sukně piaristských kleriků z hrubého černého sukna, sepiaté na prsou několika knoflíčky; pas z látky lehčí, temně fialové, v polou těla řásný šál přepíná. Vlasy mají z předu lehce zastřižené, a zvláště hranatá hlava Stiehlova, zbavena svého rámce, vypadá ještě kostrbatěji; Michlovy černé kadeře přes moc mu však svými kroužky rostou do čela a vzadu skoro dotýkají se hrubého límce. Prokop, hezký modrooký hoch bledě kaštanových vlasů a zdravě růžových tváří, i ve své oholenosti vypadá příjemně; vjede si často rukou do vlasů, jako by si přičísnouti chtěl svou bývalou kštici, ale uhladí jen spánky a bílé, otevřené čelo.

"Je to d'oura šerednà — ani dýchat tu nemůžeme," zamumlal po česku sotva srozumitelně a uhodil rukou do pelesti.

Michl přece jej uslyšel: "Snad's neočekával, Prokope, že nás, kleriky, bez professe, zrovna z noviciátu přišlé, dají do rektorského pokoje? Jsme tu z posledních poslední, pro nás je i ta cella příliš dobrá; — když jsme sem přišli, napomínal nás páter prefekt, abychom byli vděčni, že jsme dostali pokojíček teplý a útulný, to proto, že s námi byli v Lipníku spokojeni. Mládí klerici prý dostávají cely ještě menší."

Stiehl, který ustavičným stykem s Michlem a Prokopem naučil se rozuměti po česku, ale dosud jen trhaně mluvil, namítl po německu sklíčeně: "To i v Lipníku bylo lépe! Každý měl ten koutek pro sebe a světleji tam bylo."

"To neříkej, Stiehle!" odpovídal Michl živě. "Nebylo lépe! Já ve svém pokojíčku rohovém — bylo to číslo čtvrté — jíní se stěny seškraboval! Tady je alespoň v zimě teplo, v tom měl páter prefekt pravdu. Ted', když jsi z Lipníku venku, zdá se ti, jako bys tam byl kdo ví jakých výhod užil. Ale zkusili jsme tam dost, uzavřeni jsme byli jako vězňové, nikdo na nás nepromluvil, než páter rektor a páter novicimistr, a neviděli to ani rádi, když jsme se náhodou na chodbě nebo v zahradě sešli a na sebe promluvili."

"Což Stiehl," usmíval se Prokop, "jemu se to snad líbilo, je nemluva — —"

"Již se mi zase směješ?" vyčítal mu hranatý hoch. "Byl jsem loni tomu povděčen, že jsem se zbavil Tušla a Kopeckého, kteří si ze mne dělávali v Litomyšli šašky, tys ted', Prokope, nastoupil na jejich místo!"

"Nech ho, Prokope," chlácholil Michl. "Snad to Stiehlovi bylo ku prospěchu, že rád mlčíval...." Zamyslil se a opřel si hlavu o ruce. "Tušl a Kopecký!" pravil po chvilce, "těm je dobře! Kopecký je v Praze na právech, jeho bratr Jeník včera mi o něm vypravoval, a Tušl šel do Vídně na lékařství! — A ještě si páni piaristi myslí, že máme se cítiti, kdož ví jak šťastnými! V Lipníku mně jednou páter Gradický, novicimistr, blahopřál, že jsem byl při vstupu do řádu nazván Justinem, to jest spravedlivým; skládá prý ve mne naději, že stanu se filosofem jako patron můj, jenž ve třicátém roce svém z pohanství římského na křesťanství přestoupil. Filosofem!" dodal trpce. "Jako by v řádu našem mělo se mysliti a nikoli poslouchati a konati, co představení poručí! V noviciátě již začínali nám rozum osekávat a mozky z hlavy vybírat!"

"Proto ty obrazy v zahradě lipnické," podotkl Prokop, a celá tvář se mu rozšířila uštěpačným smíchem. "Dva klerici řádu chudých pobožných škol, jeden s očima zavázanýma, druhý s hlavou uťatou, — chodil jsem kolem nich a smál se každý den! Tak by to s námi chtěli udělat! Ale jak bychom pak na školách učili, je otázka."

"Tobě je všecko k smíchu, Prokope," vyčítal zase Stiehl. "A vlastně jest to k zoufání, že nemáme vidět, co vidět chceme, nýbrž jen to, co představení nám ukazují, a že máme místo vlastního myšlení do hlavy si vštípit myšlení jejich."

"Myšlení nemohou zakazovat, poněvadž o něm nevědí," hodil Michl hlavou. "Nedal bych si nic takového zakázat od samého provinciála. Ukázal jsem to již v Lipníku: učil jsem se, čemu jsem chtěl, neučil jsem se francouzsky, polsky, slovinsky, trochu rusky přečetl jsem mnoho knížek, a přece mi páteři lipničtí dali všecky hlasy z dobrých mravův, a pan provinciál Husák psal mi samou pochvalu, když v září do Litomyšle mne ustanoval."

"To pochopuji" kýval Prokop hlavou, "očekávali, že budou míti učeného spolubratra, dobrého učitele, a to se jim líbilo. Kdyby nebyl přišel v tom čase zákaz, že smějí učiti jen klerici professi, byli by tě dali hned na školu se sto padesáti nebo dvěma sty žáky! Ale kdy bys se byl projevil, že souhlasíš s některou světskou nebo rýpalskou knihou, tu bys byl uviděl!"

"Co by se mi mohlo stát? Vždyť ještě vázán nejsem, professi jsem nesložil — mohu vystoupiti každý den, anebo se může řád rozpadnouti, býti vyzdvižen —"

V očích Michlových se zablesklo, ale také Stiehl hleděl všecek vzrušen. Vstal s postele a opřev ruce o přítelov ramena a hledě mu pohnutě do tváře, pravil, jakoby slavnostně: "Máš pravdu, Michle, professi jsme nesložili, a kdož ví, zdali budeme s to, abychom ji složili, — po mně aspoň mráz jde, když si na ten den vzpomenu, jako by černý netvor mne pohltiti měl!"

Prokop díval se na oba rozčilené kollegy usměvavě.

"Vida, kdo by ve Stiehlovi tu zmužilost hledal! Ale to jsou jen řeči, přátelé, jen řeči! Budete vyhrožovat, a na konec v řádu zůstanete a professi složíte, jako sta mladých mužů před vámi! Dáte si oči zavázat a hlavy utnout jako ti klerici v lipinské zahradě. Ale poradím něco, — nač tu dřepíme a se dusíme, pojd'me do zahrady, tam bude ted' k večeru příjemně."

"Do zahrady můžeme," svoloval Michl, "a tam ti odpovím, Prokope, na tvoje skoro urážlivé řeči."

"Ale hezky pošeptmu, Michle," škádlil Prokop, "aby tebe neslyšeli páni professoři! A nezapomínej, že mi venku musíš říkati Eugenie a Stiehlovi Otmare, já pak jistě nezapomenu titulovati tě Justinem."

"Tys smíšek, Prokope," odpovídal Michl a mimoděk též se zasmál.

"Vezměte každý nějakou knihu, pan páter prefekt bude potěšen, jaké má vzorné kleriky," napomínal, směje se zase Prokop, a sebrav se stolku svého, co se mu právě namanulo, strčil i každému kollegovi jeden svazek do rukou. Mladí muži vyšli z dusného pokojíka, otočili klíč ve dveřích a pověsili jej na hřeb ve zdi vnější: tmavou chodbou došli k schodům točitým a jimi sešli do chodeb přízemních, logiím podobných, odkud byl se tří stran vstup do vonící a kvetoucí qvadratury. Brali se mimo ozdobný vchod do velikého refektáře a mimo menší dvéře, vedoucí do komor a skladišť; u jedněch s malým zamřížovaným okénkem fukl Prokop Stiehla: "Podívej se, carissime Otmare, tady je očistec, tam tě reverendissimi patres vstrčí, budeš-li reptat, a Justina také, bude-li příliš upřímným filosofem římským podle vzoru svého patrona."

"Šašku," zamumlal smutný Stiehl a skoro prudce otevřel sešlá vrátka zahradní, která však vedla nejprve do polotemné chodbičky, v níž válelo se v nepořádku zahradní náčiní, koše na zeleninu, konve kropicí, svazky lýka a provázků, zlomené koly a kolíky, rozbité kořenáče mezi rozsypanou suchou hlinou. Když dotkl se přivřených jen dvířek na konci chodbičky, skoro ucouvl před mocným proudem světla, jež zasáhlo jej z jasné, do daleka se prostírající zahrady.

Minula šestá hodina, ale v tento letní čas stálo slunce ještě daleko nad obzorem a mohlo plnou silou prouditi do zahrady vysoko na Olivetské hoře položené a jen na západ poněkud chrámem piaristským stíněné. Poskytovala v něm pohled vlídný a osvěžující. Nemnoho cest širších, pískem vysypaných a několik hlinitých pěšinek ji protínalo a na záhony a pole ji dělilo; skorem celý, slunci volně přístupný střed zabrán byl záhony zeleninovými, mezi nimiž se ozdobnější záhonek květinový skorem ztrácel, jen vůní svou chodce na sebe upozorňuje. Tu tam mezi keři, po celé zahradě rozsázenými, čněl stromek růžový, květy obsypaný a jejich lístky zvolna na půdu rozsypávající, někde zase nízko skláněl se keřík růžového srdečníku neb košaté odkvétající trsy pivoněk. Nejhustěji rozrůstaly se keře rybízové, angreštové, hlohové i trnkové pod oběma hmotnými zdmi zahradu ohraničujícími; silnější, starobylá zeď uzavírala sad na "panské valy", a stromy při ní rostoucí skoro ratolístkami svými dotýkaly se vysokých stromů na valech; za zdí nižší rozkládal se při kostele děkanském, odtud viditelném, městský hřbitov, k zrušení ustanovený; i odtamtud vonělo kvítí i keře a šumělo listí na stromech, jako by jediná vlna jasu, zeleně a vůně zaplavovala celý širý, mezi oběma kostely se prostírající kus země. S obou stran ostatních objímala sad kolej piaristská; i nebylo sem odnikud viděti, a vstup byl jedině z vylíčené chodbičky.

Tam, kde cesty širší se křižovaly, zbudována kolem domu lavička, aneb i malý altánek; kde prostíraly se stezky a hraničily záhony, umístěn k zalévání vodojem ve způsobě čtyřhranné cisterny neb jen prostého, do země vsazeného sudu; v ozdobnější části mezi květinami vzpínal i malý vodotrysk nevysoko svůj tenký paprsek. Z celého založení zahrady bylo zřejmo, že jest spíše užitková, než libosad, a že chudé ty stopy krásy, záhon květinový úhlednější podoby, stěna břečťanu ve špaletách zachycená, skupina stromků růžových, malý pahorek v jednom z koutů uměle keři a jehličnatými stromečky osázený, jsou svědectvím záliby některého člena řádu, přírodu a zahradnictví zvláště milujícího, jenž však často, byv přeložen, nenalézal nástupce.

Přes to býval piaristský sad vítanou procházkou; rozsáhlé chodby v kolleji, kvadratura i ve své zeleni tak zádumčivá, měly cosi kryptovitého, chladného, kroky se tam duchovitě rozléhaly, stíny i v poledne divně tam hrály; a zde bylo vždy jasno, veselo, někdy větrno, často až opojivě slunečno, zde jediné jako by se i v přísně uzavřené kolleji byl usídlil kus vnějšího, přirozeného světa.

I mladým mužům se tak zdálo; oddychovali volně, hleděli kolem se be skoro vesele a často se zastavovali, zadýchala-li k nim vůně z růže zvolna uvadající, nebo z četných těch keříků thymiánů, šalvěje a majoránky, které lemovaly záhony. Prokop zprvu vážně hleděl do své knihy a pošťuchoval s významnými posunky své druhy, aby taktéž činili, leč přesvědčil se brzy, že po zahradě procházejí se neb na lavičkách posedávají nejvýše tři, čtyři z páterů professorů, kteří na uctivý pozdrav kleriků vlídně poděkovali a dále si jich nevšímali, jsouce přesvědčeni, že sem přišli studovat. I oni záhy odešli, a mezi záhony pobíhal jen zahradník, jakýsi druh frátera-lajka, jenž z nádržek vodu si snášel a pak ponenáhlu oddíly ve stín zapadající zaléval. Klerici odešli do pozadí, blíže zdi při valech, a tam už klidně knížky své zavřeli.

"Dobře jsem radil, přátelé, že ano?" pochvaloval Prokop. "Tady jest to jiné, než v té naší komůrce! Kdybychom tu mohli býti celý den, a nebylo zimy, leckdo by chtěl býti piaristou, Já jsem horák, zvyklý jsem v naší Krouně běhati po lesích, k Čachnovu, ke Karštejnu, k Svratce, — mně je volněji pod širým nebem."

"Hodinu se tu projdeme a pak zase každý do celly nebo do refektáře!" bručel Stiehl. "Tam bude veliké modlení a meditování, tam bude se na nás šklebiti blahoslavený náš zakladatel a ty staré šlechtičny, až nám přejde chut k jídlu — —"

"Ale také spanilá hraběnka Valdštejnka, císaře Josefa láska, se bude na tebe dívati, Otmare milý, odhalenými vnadami svými tě dráždíti a na někoho milého upomínati," zlobil Prokop.

Vincenc Otmar Stiehl zarděl se do ruda a odvrátil tvář. "Ubohá, ubohá, — a já ubohý s ní —" zašeptal po chvíli, "jen tajně, večer, někdy ji vidím, — k sobě tisknu — —"

"Tím lépe, Otmarku," odpovídal Prokop, jenž šeptnutí to zaslechl, "večer se lépe, svobodněji miluje — —"

"Jestli nás někdo uslyší," hrozil se Stiehl, "a kdyby i jen zahradník —"

"Vždyť každý piarista, kněz, professor i klerik má nějakou lásku," nedbale odtušil mu Eugenius Prokop. "Slib poslušnosti se zachovává vždy, protože se musí, chudoba někdy, když se to hodí, ale tak zvaná čistota nikdy—"

"Jaký tys nestydatý, Prokope," hrozil se Stiehl.

"Jen prostořeký, carissime Otmar, jen prostořeký! Víme všichni, jak věci chodí, zavázali nám oči, ale vidíme přece. A jaká nestydatost? Jest to něco zlého míti lásku? Ty chodíš za Karlíkovou, Justin za svou sestřenicí, já také za někým, a tak každý piarista! Pánbůh stvořil muže a ženy, chtěl, aby se navzájem milovali, — nemám to za žádnou zkaženost! Spíše je hříchem a hloupostí, že nám přikazují, abychom se žen odříkali, když dobře vědí, že to možno není."

"Dobře jsi to řekl, Prokope," kýval Michl hlavou a položil svou ruku na rameno druhovo, jako i sebe takto v chůzi zastavuje. "Samé nemožnosti od nás žádají. Jmění i manželství jest nám zakázáno, — to, čeho řádný občan vší silou se domáhá. Ó, kdybych byl před dvěma roky věděl, co se stane, nebyl bych se u prefekta Staška ohlásil — —"

Prokop na něho hleděl udiveně. "Vždyť se tobě nic zvláštního nepřihodilo!"

"Na počátku října mne v Lipníku oblékli do roucha řádového, a v máji po tom zemřela moje matka, jejíž jsem měl býti hlavním dědicem.... Ted' místo mne jest otec se sestrou nad domem neomezeným pánem, a já dostal jsem jen podíl a v případě potřeby pokojík nahoře v patře. Nemusil jsem občansky umříti, — mohl jsem i ve světském stavu študovati, duchovních statků dosíci a naši českou věc a slovesnost zvelebovati! A to mne nejvíce k piaristům táhlo."

Stiehl podíval se na Michla soucitně, zavěsil svou ruku do jeho lokte a tiskl se k němu. "Máš alespoň kam utéci, kdybys professi složit nechtěl, — ale kam já bych šel? Leda bych se stal školmistrem na vesnici, jako můj ubohý, utýraný otec. Ale k tomu jsem nepotřeboval osmi latinských škol a rok noviciátu! — Fanynka arciť hladového školmistra vzít by si nesměla."

"Nechte, hoši, již těch skřeků," rozhněval se Eugenius Prokop nyní do opravdy. "Vytáhli jsem vás do pěkné zahrady, všecko se tu směje, i ta voda tak vesele zbluňká, — a vy tu kuňkáte jako žáby večer u rybníka! Vícekráte sem s vámi nepůjdu!"

Michl uznával Prokopovu výčitku, vzdychl ještě z hluboka a pak, máchnuv rukou, pravil: "Nechme tedy toho; vypravuj sám něco, Prokope, slibuji za sebe i za Otmara, že již naříkati nebudeme." Zavěsil se nyní do veselého druha, mrknuv na Stiehla, aby též vyhověl, bral se ze stinnějších částí zahrady mezi otevřené záhony, ozářené ještě plně rudnoucím sluncem.

Tu do cesty, jak nejrychleji dovedl, vběhl jim zahradník; ustoupili mu ochotně, ale všimli si, že nenese konví a ve své udýchanosti snaží se cosi povědět: "Jeho velebnost, pan páter rektor," vypravil ze sebe, "vzkazuje, aby ctihodný duchovní Justin se k němu ihned odebral."

Michl zadíval se udiveně na přihrblého posla a pak na druhy. "Nevíte, co mi chce?" ptal se zahradníka.

"Veledůstojný pan páter rektor nic neříkal, jen rozkázal, abych hned šel," zavrtěl zahradník hlavou a odcházel k nejbližší cisterně, u níž měl své konve postaveny.

"Musím tam," mumlal Michl, "ač nevím, co by pojednou — — Neodcházejte, přátelé, přijdu ještě sem, a řeknu, oč se jednalo."

Několika velikými kroky přešel písčitou cestu a zmizel ve dveřích tmavé chodbičky.

(Pokračování.)

Pain Expeller

odstraní bolesti při revmatismu, při lámání v údech, při strženém kříži, při neuralgii v boku a neuralgie. — Rychle odstraní všechnu bolest a stuhlost v kloubech a ve svalech. — Jest to znamenitý prostředek pro vyvracenini, chromost a pohmožděniní. — Jest rychlý na vyléčení nastuzení, chřipky a bolavého krku. — Zabraňuje ochrnutí, zápalu plíce a bolestem na prsou. — Vyléčí bolení hlavy a zubů.

4 neb 5 kapek do sklenice vody učiní znamenitý prostředek na vyplachování v ústech.

Na vnitřní užívání (4 kapky do sklenice vody) jest to výtečný lék proti zaludečním křečím a špatnému trávení.

Ten pravý přicházi v baličkách jak jest zde vyobrazen. **Varujte se před necennými padělky.** 25 a 50 centů láhev u lékárníků.

F. AD. RICHTER & CO.
74-80 Washington st., NEW YORK.

Zasílatelům dobytka

Pro spolehlivé a poctivé obsloužení zasílejte váš dobytek firmě

INTER-STATE LIVE STOCK COMMISSION (Incorporated) CO.
v SOUTH OMAHA, - NEBR.

Jsme zařaděni mezi získatelé nejvyšších cen a náš obchod byl zbudován jedině na zásluze. ZKUSTE NÁS!!

R. L. REYNOLDS, prodávač hov. dobytka
J. R. McPHAIL, prodávač vep. dobytka
JIM DONOHUE, výpomocní prodávač
GEO. ASHBURN, výpomocní prodávač
CHAS. F. COX, ředitel (Manager)
FRANK ROBERTS, prodávač ovci
ED. O'BANION, výpomocní prodávač
JOSEPH TOMES, kasír
PANI J. DONAHUE, v úřadovně.

V úřadovně jsme vždy brzo i pozdě.
Tel. v úřadovně (office tel.) South 378